

ΤΟΥΡΚΟΙ ΜΕΘ' ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΤΑ τῶν Ἀλβανῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ πρό τινας ἀκόμη συνεννόησις καὶ ἢ εἰς τὸν ἡμέτερον στρατὸν παραδοχὴ τούρκων ἀξιωματικῶν μὲ παρεκίνησε γὰ ἐξετάσω τὰς σημειώσεις μου, ἂν καὶ κατὰ παρελθούσας ἐποχὰς τούρκοι συνεμάχοντο τοῖς ἡμετέροις κατὰ σώματα ἢ καὶ σποραδικῶς ὡς ἀπλοῖ πολεμισταὶ ἢ συνεμερίσθησαν τὰ φρονήματα τῶν ἡμετέρων.

Ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς πολιτικῆς του Ρήγγε ο Φερραῖος ἐφαντάσθη σύμπραξιν πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ φυλῶν ἀδιαφόρως θρησκευματος καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ πολίτευμα αὐτοῦ γράφει περὶ πολιτῶν ἀνεξαρτήτως φυλῆς ἢ θρησκευματος. Ἐπίσης εἶναι γνωστοὶ οἱ ὀλίγον πρό τῆς ἐπαναστάσεως ἐν κοινῷ ἀγῶνες τῶν Κολοκοτρωναίων καὶ τοῦ Ἀληφαρμάκη ὡς καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας οἱ ἡμέτεροι, εἰ καὶ ἐπεζήτουν, δὲν ἀπέκρουον καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν ἄλλων φυλῶν, ἐν οἷς καὶ ἀλλοθρήσκων ἀκόμη. Γνωστὸν δὲ ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως ἐδράξαντο τῆς εὐκαιρίας τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, καὶ ὅτι οἱ Σουλιῶται μετὰ τῶν Ἀλβανῶν ἐπολέμησαν ὑπὲρ ἐκείνου κατὰ τῶν στρατιῶν τοῦ Χουρσίτου. Γνωστὰ ἐπίσης τὰ κατὰ τὸν Ἀλῆ Βασιάρην καὶ Ταχῆρ Ἀμπάζην, οἵτινες κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ἐπαναστάσεως ἔτη ἦλθον εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἡμετέρων ἀπεσταλμένων καὶ ὅτι αὐταὶ διεκόπησαν ἀφοῦ ὁ Ταχῆρ Ἀμπάζης ἐπανελθὼν εἰς Ἄρταν ἐβεβαίωσε τοὺς ἀποστείλαντας αὐτὸν συμπατριώτας του περὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων εἰς Ἀγρίνιον καὶ Μεσολόγγι βεβηλώσεως τζαμίων καὶ ἄλλων ἱερῶν ἰδρυμάτων.

Ἐπίσης εἶναι γνωστὴ ἡ ἰδιαιτέρα προστασία ἣν παρέσχον τοῖς ἐν Τριπόλει Ἀλβανοῖς καὶ ὁ Κολοκοτρώνης καὶ αὐτὴ ἡ

κυβέρνησις προστατεύσαντες αὐτοὺς καὶ ἐξασφαλίσαντες τὴν εἰς τὰς ἐστίας μετάβασιν τῶν πλειστών ἐξ αὐτῶν.

Πλὴν δὲ τῶν Ἀλβανῶν, ὧν ἄλλοι μὲν ἕνεκα τῶν μεγάλων σχέσεων πρὸς τοὺς ἡμετέρους καπετανεῦς, καὶ ἄλλοι ἐκ τοπικῶν λόγων συνεπάθουν πρὸς τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα, εἶναι γνωστὸν ὅτι καὶ εἰς ἄλλας χώρας τοῦ τουρκικοῦ κράτους ὑπῆρχον τουρκοὶ συμπαθοῦντες πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν. Οἱ τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδιαίτερας ἡμῶν πατρίδος γνωρίζοντες δὲν ἀγνοοῦσι βεβαίως ὅτι ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς εἰργάζοντο οὐ μόνον ὁ Βάμβας, ὁ Μυλωνᾶς, ὁ Ἰωάννης Ράλλης, ἀλλὰ καὶ οἱ Τουρκοχιῶται Ἐμὶν Σαλιάρης καὶ Λιάζ Μπέης ἀλληλογραφοῦντες μετὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου ἔχοντες δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὁμόφρονας, ὡς ἐν παραδείγματι τὸν ἐκ Μυτιλήνης Κολαξίζογλου. Λέγεται μάλιστα ὅτι τῇ συμβουλῇ τοῦ πρώτου ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐδραπέτευσεν εἰς Πελοπόννησον καὶ ἐμάχετο εἰς πολλὰς μάχας μεθ' ἐλλήνων ὁ καβάσης τοῦ ἐν Χίῳ Ρωσικοῦ προξενείου Ἀλῆ Τσελεπῆς Ἀλβανὸς γνωστὸς εἰς τοὺς παλαιοὺς Χίους.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ ἱστορία καὶ αἱ παραδόσεις ἀναμνησκουσιν ἡμῖν συμπολεμοῦντας τοῖς Ἕλλησιν ὡς ἀπλοῦς μαχητὰς διαφόρους Τούρκους. Τὸν σημαιοφόρον π. γ. τοῦ Πλαπούτα Ὀσμάν' τὸν μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῦς εἰς Γραβιαν καὶ ἀλλαχοῦ ἀριστεύσαντα Μπαμπᾶ-Ἀχμέτην ἢ Μπαμπᾶ-Μουσταφᾶν, ἀποθανόντα κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας εἰς Λεβάδειαν ἀξιωματικὸν τῆς φάλαγγος τὸν Ἰσοῦφ Δεβένην ἀρχιπυροβολητὴν ἐν τῇ Ἀκροπόλει, μετὰ τοῦ Κριεζώτου ἄλλοτε διοικητὴν τοῦ Λοιδορικίου, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων δὲ ἐπὶ τινὶ ὑποψίᾳ ἀπαγχονισθέντα καὶ τοὺς δύο Τούρκους χειρουργούς, τὸν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐπίσης Χασάν Ἀλῆν καὶ τὸν Ἰσοῦφ Κούρταλην ἀποθανόντα συνταξιούχον τῷ 1841 εἰς Θήβας. Οὗτος κατηχηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Νεοφύτου τοῦ Ταλαντίου ὑπηρέτησε μετὰ τῶν ἡμετέρων καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα ἐκστρατεύσας καὶ μέχρι Βηρυττοῦ μετὰ τῶν Βάσου καὶ Κριεζώτου ἀργουμένου ὁμως γὰρ θεραπεύη Λοιδορικιώτας καὶ ἐν γένει Λοκρούς, διότι οὗτοι εἶχον φονεῦσαι τὰ τέκνα του.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν δύο τούτων ἢ τριῶν συνταξιούχων ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι: ὁ Βαϊράμης καὶ Βεκήρ Μελούνας, ἀμφότε-

ροι Ἄλβανοὶ ἐγγεγραμμένοι καὶ οὗτοι μέχρι τοῦ 1846 εἰς καταλόγους στρατιωτικῶν συνταξιούχων. Ἐπίσης ἐκ παραδόσεως γνωρίζομεν ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ καπετὰν Ἀνδρέου Κοσμᾶ ἢ Δρούση, πολιτάρχου ἐνταῦθα ὄντος, σωθεὶς ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς εἰς Κίνι τῆς ἡμετέρας νήσου τὴν 20 πρὸς τὴν 21 Μαΐου 1825 ναυαγησάσης μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Καφηρέως Τουρκικῆς φρεγάτας Ἐραψ Σητ ὑπηρέτησε κατὰ τὴν εἰς Ὠροπὸν καὶ Βόλον ἐκστρατείαν ὑπὲρ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ πλοίου τοῦ καπετὰν Ἀνδρέου, μαχόμενος παρὰ τὸν σωτήρα καὶ κύριόν του, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἔμεινε μέχρι τοῦ 1833 ὅτε ἐπνίγη εἰς Μαύρην Θάλασσαν ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου. Καὶ ἄλλος δὲ Ἐραψ ἵππεὺς ἐμάχετο μετὰ τοῦ Χατζημιχάλη, ἀλλ' οὗτος, πρὸ τοῦ Φραγκοκαστέλου τῶν Σφακίων ἀναγνωρίσας μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων στρατῶν Ἀφρικανούς συμπατριώτας του, ἐλιποτάκτησε πρὸς ἐκείνους.

Ἐν Ἐρμουπόλει τῇ 16ῃ Αὐγούστου 1901.

ΑΝΔΡΕΑΣ Κ. ΧΟΥΜΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἄϊνε)

Μ' ἐβασανίσανε πολὺ
μοῦ ἴφαγαν τὸ κεφάλι,
ἄλλοι μὲ τὴν ἀγάπη τους
καὶ μὲ τὸ μίσος ἄλλοι.

Καὶ στὸ νερὸ καὶ στὸ ψωμί
φαρμάκι μοῦχουν βάλει
ἄλλοι μὲ τὴν ἀγάπη τους
καὶ μὲ τὸ μίσος ἄλλοι.

Μ' αὐτὴ ποῦ μ' ἔχει πιὸ πολὺ
στὸν κόσμον τυραννῆσει,
οὔτε ποτὲ μ' ἐμίσησε
οὔτε θὰ μ' ἀγαπήσῃ.

Α. ΜΑΤΕΣΙΣ